

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001

Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83

E-mail: themis@minjust.gov.ua

<http://www.minjust.gov.ua>

Код ЄДРПОУ 00015622

Народному депутату України

Довгому О. С.

№ _____
На № _____

Шановний Олесею Станіславовичу!

У зв'язку з резолюцією Віце-прем'єр-міністра України Кістіона В. Є. від 11.04.2018 № 12587/3/1-18 Міністерством юстиції України спільно з Міністерством фінансів України розглянуто Ваш депутатський запит від 22.03.2018 № 46-03/2018 щодо забезпечення реалізації положень частини другої статті 1177 Цивільного кодексу України і в межах компетенції повідомляється таке.

Згідно з положеннями статті 1177 Цивільного кодексу України шкода, завдана фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, відшкодовується відповідно до закону.

Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та порядку, передбачених законом.

Крім того, слід зазначити, що відповідно до положень статті 1207 вказаного Кодексу шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок злочину, відшкодовується потерпілому або особам, визначеним статтею 1200 цього Кодексу, державою, якщо не встановлено особу, яка вчинила злочин, або якщо вона є неплатоспроможною.

Умови та порядок відшкодування державою шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, встановлюються законом.

Разом з тим звертаємо увагу, що у зв'язку з підписанням у 2005 році Україною Європейської конвенції про відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів від 24.11.1983 (далі – Конвенція) та необхідністю її ратифікації Міністерством юстиції України було розроблено проект Закону України «Про ратифікацію Європейської конвенції про компенсацію збитків жертвам насильницьких злочинів», метою прийняття якого є надання згоди на обов'язковість Конвенції для України. Це сприятиме посиленню гарантій захисту прав людини в Україні, зокрема, захисту законних прав та інтересів потерпілих від насильницьких злочинів. Окрім того, Конвенція ратифікована сьогодні більш ніж 25 державами.

Також відповідно до Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року (далі – План заходів) на Мін'юст покладено завдання щодо створення нормативно-правової бази з питань запровадження механізму імплементації Європейської конвенції щодо відшкодування збитку жертвам насильницьких злочинів та розроблення законопроекту щодо закріплення порядку відшкодування збитків особам від умисних насильницьких злочинів.

У зв'язку з цим на виконання підпунктів 1 та 4 пункту 1 та підпункту 1 пункту 8 Плану заходів, а також у зв'язку з імплементацією норм Європейської конвенції про компенсацію збитків жертвам насильницьких злочинів 1983 року до норм національного законодавства Міністерством юстиції України розроблено проект Закону України «Про

16049/4434-4-18/11.1.1 від
23.04.2018

арк.1

17:42:43

410562

компенсацію збитків жертвам умисних насильницьких злочинів» (далі – проект Закону).

Проект Закону спрямований на визначення підстав та умов, а також порядку компенсації за рахунок держави збитків, завданих внаслідок умисних насильницьких злочинних посягань на життя та здоров'я фізичної особи.

Відповідно до проекту Закону умисним насильницьким злочином є передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне діяння, внаслідок якого жертві умисно заподіяно тяжке тілесне ушкодження або смерть, а також суспільно небезпечне діяння проти статевої свободи, або вчинене щодо неповнолітнього, яким жертві заподіяно фізичне або психологічне насильство.

Проектом Закону визначено, що жертва має право на компенсацію збитків у зв'язку з втратою доходу внаслідок заподіяння умисним насильницьким злочином шкоди її здоров'ю та понесенням витрат на медичну допомогу, ремонт окулярів, протезів, апаратів та інших допоміжних засобів, призначених для забезпечення нормальної життєдіяльності, включаючи інвалідні візки і милиці в разі їх пошкодження, або придбання, якщо зазначені предмети не підлягають ремонту.

У разі смерті жертви право на компенсацію збитків мають близькі родичі або члени сім'ї жертви у разі смерті жертви у зв'язку з понесенням ними витрат на її лікування та/або поховання, а також особи, які на момент вчинення умисного насильницького злочину перебували на утриманні жертви (не вважаються такими, що перебували на утриманні жертви, особи, які на момент вчинення умисного насильницького злочину мали самостійні джерела засобів до існування (отримували заробітну плату, пенсію тощо).

Положеннями проекту Закону пропонується гарантувати здійснення компенсаційних виплат з боку держави у випадках, коли внаслідок умисного насильницького злочину, вчиненого на території України, завдана шкода здоров'ю фізичної особи чи заподіяно її смерть.

З огляду на соціальну природу гарантованих цим Законом виплат центральним органом, на який покладатиметься здійснення компенсаційних виплат та координація діяльності у сфері соціально-правового захисту жертв злочинів, пропонується визначити Міністерство соціальної політики України, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації на підставі рекомендацій відповідного міжвідомчого експертно-дорадчого органу з питань компенсації збитків жертвам умисних насильницьких злочинів.

До складу вказаних експертно-дорадчих органів входитимуть, зокрема, представники центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах соціального захисту населення, охорони здоров'я, державної фінансової політики, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, Мін'юсту, громадських об'єднань, що діють відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» і статутна діяльність яких пов'язана із захистом прав та свобод людини не менш як два роки, а також за потреби – інші особи.

У зв'язку з тим, що реалізація положень проекту Закону потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України, Мін'юстом розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо механізму фінансового забезпечення компенсації шкоди жертвам злочинів», згідно з яким передбачено створення Державного фонду компенсації шкоди жертвам злочинів (далі – фонд).

Створення фонду допоможе забезпечити стабільне фінансування компенсацій, які виплачуються жертві у зв'язку з вчиненням умисного насильницького злочину, та дозволить запобігти напруженню джерел фінансування на інші цілі.

Джерелами такого фонду пропонується визначити кошти, що надходять від відбукання покарань у вигляді штрафів та виправних робіт, судового збору у разі ухвалення обвинувального вироку судом та коштів, що були виплачені жертві у зв'язку з вчиненням умисного насильницького злочину та повернуті в порядку регресу у дохід держави з підстав, визначених проектом закону про компенсацію. Порядок визначення розміру збитків, що підлягають компенсації, її виплати та повернення до Державного бюджету України грошових коштів у випадках, передбачених проектом закону про компенсацію, визначається Кабінетом Міністрів України.

Вказаний проект Закону погоджено з Консультативною Місією Європейського Союзу.

12.04.2018 після погодження у заінтересованих органів державної влади, вказані проекти законів України відповідно до статті 9 Закону України «Про міжнародні договори України» надіслано до Міністерства закордонних справ України з відповідним пакетом документів для подачі їх в установленому порядку Президентіві України для внесення на розгляд Верховної Ради України.

Щодо питання бюджетних видатків на відшкодування вказаної шкоди необхідно зазначити, що згідно з частиною другою статті 95 Конституції України будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків визначаються виключно законом про Державний бюджет України.

Статтею 7 Бюджетного кодексу України встановлений принцип цільового використання коштів, згідно з яким бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетним призначенням та бюджетним асигнуваннями.

Будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідних бюджетних призначень, які встановлюються законом про Державний бюджет України (стаття 23 Бюджетного кодексу України).

Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» видатки на відшкодування шкоди, завданої фізичній особі внаслідок кримінального правопорушення, не передбачені.

Враховуючи викладене, питання відшкодування за рахунок держави вказаної шкоди може бути вирішене у разі прийняття Верховною Радою України спеціального закону, який врегулює зазначені відносини, що буде підставою для передбачення в державному бюджеті коштів на вказані цілі.

Щодо рішення Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) у справі «Будченко проти України» (заява № 38677/06, від 24 квітня 2014 року), про яке вказується у Вашому запиті, слід зазначити, що заявник з 1953 до 1966 року працював на шахті державної форми власності.

01.12.1999 набрав чинності Гірничий закон України, частини сьома та восьма статті 43 якого передбачали право відповідних категорій осіб, до яких належав заявник, зокрема на звільнення від оплати за електричну енергію та газ.

Відповідно до Прикінцевих положень Гірничого закону України Кабінет Міністрів України протягом чотирьох місяців з дати набрання Законом чинності для реалізації положень Закону мав запровадити відповідні правові механізми.

У 2001–2002 роках заявник звертався до свого роботодавця щодо відшкодування відповідно до статті 43 Гірничого закону України сплачених ним коштів за спожиті електроенергію та природний газ, але отримав відмову на тій підставі, що Кабінетом Міністрів України не був затверджений відповідний механізм, яким би передбачалась методика розрахунку та джерела фінансування.

Заявник звернувся до національного суду, однак йому було відмовлено в задоволенні його вимог, зокрема через відсутність відповідної процедури.

Європейський суд у своєму рішенні у цій справі зазначив, що:

«42. ... положення національного законодавства, про яке йдеться, чітко закріплює право на звільнення від оплати за електроенергію та газ і не ставить його у залежність від існування компенсаційного механізму...

45. ... відповідне законодавство, яке звільняло заявника від оплати, було ухвалено у 1999 році та згідно з ним відповідний механізм мав бути запроваджений протягом чотирьох місяців... Проте його було запроваджено тільки через десять років. Для пояснення такої бездіяльності не було надано жодних доводів.

46. В раховуючи тривалу бездіяльність держави та той факт, що заявник працював на державному підприємстві, Європейський суд вважає, що через нездатність забезпечити звільнення його від оплати, на що заявник мав право за законом в розумні терміни, держава поклала на нього надмірний та неспівмірний тягар, порушивши таким чином свої зобов'язання за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції...».

Відтак, Європейський суд встановив, що було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

З повагою

Перший заступник Міністра

Наталія БЕРНАЦЬКА